

czym i młodzieżowym ośrodkiem socjoterapii zostały sprecyzowane w załączniku do *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 zmieniającego rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego* (Dz.U. 2013, poz. 560). Dokument ten określa następujące wymagania:

1. Placówka realizuje koncepcję pracy ukierunkowaną na rozwój wychowanków.
2. Podejmowane w placówce działania są zorganizowane w sposób sprzyjający osiągnięciu celów placówki.
3. Wychowankowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.
4. Wychowankowie są aktywni.
5. Respektowane są normy społeczne.
6. Nauczyciele i inne osoby realizujące zadania placówki współpracują w planowaniu i realizowaniu działań odpowiednich do jej funkcji.
7. Promowana jest wartość edukacji.
8. Rodzice są partnerami placówki.
9. Wykorzystywane są zasoby placówki i środowiska lokalnego na rzecz wzajemnego rozwoju.
10. Placówka w planowaniu pracy uwzględnia wnioski z analiz badań zewnętrznych i wewnętrznych.
11. Zarządzanie placówką służy jej rozwojowi.

Odpowiednio spełnione wymagania powinny przyczynić się do przeanalizowania bieżącej działalności placówek i wyznaczyć kierunki dalszego działania, które zbliżą je do osiągnięcia dynamicznego i racjonalnego rozwoju w obszarze: organizacyjnym, dydaktycznym, opiekuńczo-wychowawczym oraz terapeutycznym. Działania takie powinny zatem w przyszłości okazać się przydatne w poprawie efektywności pracy danej placówki.

Analizując wymogi stawiane młodzieżowym ośrodkom wychowawczym i młodzieżowym ośrodkom socjoterapii

przez akty legislacyjne oraz przepisy regulujące ich zadania i działania merytoryczne, należy zauważyć, że sprostanie tym warunkom wydaje się nadzwyczaj trudne i wymagające wielu nakładów. Z uwagi na swój wysoko specjalistyczny charakter zmuszone są one do prowadzenia różnorodnych i wielozakresowych zajęć dydaktycznych, opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych, wymagających stosowania odpowiednich form i metod pracy.

Niezmiernie ważnym elementem systemu wspomaganie wydaje się wspieranie placówek w wykonywaniu ich zadań wychowawczych, opiekuńczych i dydaktycznych. Proces resocjalizacji wymaga ciągłego poszukiwania nowych metod pracy z nieletnimi, adekwatnych do zmieniającej się rzeczywistości.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że do tych placówek kierowana jest młodzież, która w żaden sposób nie zafunkcjonowała w innych instytucjach edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych o charakterze środowiskowym lub pozaśrodowiskowym. Nieletni umieszczeni w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii charakteryzują się zatem wieloma problemami: anoreksją szkolną, zaległościami edukacyjnymi, fobią szkolną, nadpobudliwością psychoruchową, zaburzeniami w zachowaniu, upośledzeniami umysłowymi, zaburzeniami seksualnymi, agresją, przestępczością, uzależnieniami lub zagrożeniami uzależnieniami oraz zaburzeniami osobowościowymi i psychiatrycznymi.

Wspomaganie pracowników MOW i MOS

Kto i w jaki sposób może zatem wesprzeć młodzieżowe ośrodki wy-

Projekt CENTRES

5 czerwca odbyło się podsumowanie krajowego projektu CENTRES *Kreatywność i przedsiębiorczość w edukacji*. W uroczystym zakończeniu wzięła udział Joanna Berdżik, podsekretarz stanu w MEN. CENTRES jest realizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej i koordynowany przez British Council Polska wraz z dziewięcioma partnerami z ośmiu państw członkowskich (Danii, Finlandii, Estonii, Litwy, Polski, Słowenii, Czech, Wielkiej Brytanii). We wszystkich krajach partnerskich projekt jest prowadzony w terminie od 1.02.2012 r. do 31.12.2014 r.

W Polsce pilotaż projektu jest prowadzony pod patronatem honorowym Ministra Edukacji Narodowej i Ośrodka Rozwoju Edukacji przez Polskie Stowarzyszenie Kreatywności od września 2013 r. do kwietnia 2014 r. Efektem projektu będzie wzmocnienie kompetencji przedsiębiorczych i rozwój kreatywności uczniów, przeprowadzenie pilotażu w skali całego kraju, promocja dobrych praktyk, przez które rozumie się przeprowadzenie przez grupę uczniów imprezy w środowisku lokalnym.

[Źródło](#)

[Więcej informacji](#)

chowawcze i socjoterapeutyczne w spełnieniu tych warunków? Czy istnieją właściwe instytucje lub organizacje? Czy taka pomoc jest obecnie dostępna?

Codzienne doświadczenia wskazują, że placówki i ich pracownicy często muszą liczyć tylko na siebie. Niestety w wielu miejscowościach, szczególnie tych małych, brakuje instytucji, które dysponują specjalistami z zakresu socjoterapii czy resocjalizacji. Często natomiast pracownicy placówek służą radą i pomocą osobom ze środowisk lokalnych – z uwagi na swoje specjalistyczne przygotowanie oraz doświadczenie w pracy z młodzieżą z wieloma problemami i dysfunkcjami.

“
Spore możliwości tkwią we współpracy ośrodków wychowawczych i socjoterapeutycznych z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, które udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.
”

Oczywiście instytucje odpowiedzialne za współpracę z placówkami, w zakresie określonym przepisami, wspomagają ich funkcjonowanie, jednak na różnym poziomie. Współdziałanie z policją, pomocą społeczną, służbą zdrowia czy sądami jest niezbędnym elementem zwyczajnej działalności bieżącej, do której są zobligowane wspomniane podmioty.

Spore możliwości tkwią jednak we współpracy ośrodków wychowaw-

Metody twórczej resocjalizacji, Sulejówkę, 28–29 kwietnia 2014 r.

czych i socjoterapeutycznych z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, które udzielają dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (MEN, 2013).

Wydaje się więc, że powinny one – oprócz pełnienia funkcji diagnostycznej – w większym stopniu uczestniczyć w realizacji zaleceń do pracy z uczniem i wychowankiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Placówki oczekują na tej płaszczyźnie współpracy nie tylko z zespołami psychologiczno-pedagogicznymi ośrodków, lecz także z nauczycielami i wychowawcami bezpośrednio pracującymi z nieletnimi.

Wsparcie ze strony poradni w tym obszarze powinno obejmować prowadzenie zajęć profilaktycznych, udzielanie pomocy i wsparcia młodzieży i rodzicom w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych

i opiekuńczych oraz pomocy w planowaniu dalszego kształcenia i wyborze zawodu po opuszczeniu placówki. Poradnie powinny realizować te zadania poprzez organizację warsztatów, prelekcji, grup wsparcia, zajęć terapeutycznych i wspomagających oraz poprzez inne formy indywidualne i grupowe. Należy dodać, że specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych mogą uczestniczyć w opracowywaniu i realizacji indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych, które stanowią podstawę prowadzenia profesjonalnie zaprojektowanego procesu resocjalizacyjnego.

Dodatkowo poradnie mają możliwość prowadzenia szeroko rozumianej działalności informacyjno-szkoleniowej, samokształceniowej dla wychowawców i nauczycieli, łącznie z uczestnictwem w zebraniach rad pedagogicznych i zespołów wychowawczych. Interesujące wydają się również propozycje dotyczące prowadzenia postępowania mediacyjnego, które mogłoby ułatwić rozwiązanie wielu sytuacji konfliktowych wewnątrz placówek, ale i pomóc w rozwiązaniu sytuacji spornych poza ośrodkami, np. konfliktów rodzinnych. Niestety okazuje się, że pomoc ze

strony poradni psychologiczno-pedagogicznych w większości przypadków ogranicza się jedynie do diagnostyki wychowanków, choć – jak widać – możliwości w tym zakresie są bardzo duże.

“**Odpowiednio przygotowana kadra ośrodków stanowi podstawowy element budowania sprawnie funkcjonującej placówki wychowawczej i socjoterapeutycznej. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na cechy osobowościowego takiego pedagoga, jego odpowiednie przygotowanie merytoryczne oraz doświadczenie w pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie.**”

Natomiast najbardziej pożądanym wsparciem wydaje się pomoc udzielana pracownikom młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii w przygotowaniu ich do rozwiązywania codziennych problemów organizacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych. Pedagodzy oczekują w tym zakresie przede wszystkim pomocy szkoleniowej i edukacyjnej. Świadczona jest ona głównie przez ośrodki doskonalenia nauczycieli oraz inne instytucje oświatowe.

Funkcjonujące w systemie edukacji placówki doskonalenia nauczycieli odgrywają w tym zakresie wiodącą rolę, ale głównie w stosunku do pedagogów szkół masowych, do których adresowana jest większość prowadzonych form doskonalenia (MEN, 2012). Popyt na szkolenia czy warsztaty wśród pracowników placówek resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych wydaje się spory, jednakże zatrudniona w nich kadra oczekuje konkretnych i rzeczowych propozycji. Ośrodki doskonalenia nauczycieli powinny wspomagać pracowników placówek szczególnie w następujących obszarach:

- przygotowania i realizacji programów doskonalenia zawodowego dla kadry zarządzającej oraz dla wychowawców i nauczycieli;
- wsparcia placówek w realizacji ich zadań;
- opracowywania i publikowania konkretnych materiałów informacyjnych i metodycznych;
- wspierania zawodowego przez doradców metodycznych;
- promowania działalności innowacyjnej i eksperymentalnej;
- organizowania różnorodnych form współpracy i wymiany doświadczeń, np. konferencji, seminariów, warsztatów;
- wsparcia dla inicjatyw nauczycieli w organizowaniu przez nich różnych form samokształcenia.

Pracownicy placówek szczególnie chętnie biorą udział w warsztatach i szkoleniach organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie oraz specjalistyczne firmy szkoleniowe – wybierają interesujące ich formy dokształcające.

Ciekawym rozwiązaniem są również formy doskonalenia zawodowego organizowane przez samych pracowników ośrodków. Odbywa się to w ramach Wewnętrznej Szkoły Doskonalenia Nauczycieli oraz warsztatów organizowanych przez pracowników placówek, w których uczestniczą zaproszeni pedagodzy z innych ośrodków.

Od ponad 20 lat funkcjonuje również **Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Resocjalizacji**, które prowadzi działalność szkoleniową dla pedagogów placówek resocjalizacyjnych. Organizowane warsztaty, seminaria, panele dyskusyjne i konferencje stały się ciekawą płaszczyzną współpracy między placówkami, promującą innowacyjne metody pracy. Szczególnie interesujące i aktywizujące formy

doskonalenia zawodowego są związane z wymianą między ośrodkami i dzieleniem się swoimi doświadczeniami, rozwiązaniami organizacyjnymi i wychowawczymi, również w wymiarze międzynarodowym.

Oczywiście w całym systemie oświaty, pomocy społecznej czy wśród organizacji pozarządowych istnieje jeszcze wiele innych instytucji mogących służyć wsparciem wobec ośrodków socjoterapii i resocjalizacji młodzieży. Można w tym miejscu wspomnieć o publicznych bibliotekach pedagogicznych, których sieć obejmuje terytorium całego naszego kraju (MEN, 2013b).

Zapotrzebowanie na miejsca w MOW w roku szkolnym 2014/2015

Wydział Resocjalizacji i Socjoterapii ORE przygotował *Raport nt. zapotrzebowania na miejsca w placówkach resocjalizacyjnych resortu edukacji w roku szkolnym 2014/2015*. Wyniki dokonanej analizy uwzględniają zapotrzebowanie na miejsca w poszczególnych szkołach i klasach z odniesieniem do stanu faktycznego w roku szkolnym 2013/2014.

[Publikacja do pobrania](#)

Biblioteki mogłyby w znacznym stopniu pomóc, szczególnie nauczycielom, w dostępie do materiałów czytelniczych i multimedialnych, a także w realizowaniu podstawy programowej, gdyż wiele szkół funkcjonujących w ramach placówek ma w tej materii duże niedobory. Jednocześnie poprzez biblioterapię mogłyby promować radość z czytelnictwa – tak obcą wielu podopiecznym placówek.

Mimo wspomnianego wsparcia w obszarze wspomagania pracowników placówek resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych utrzymują się duże deficyty w tym zakresie. Do najważniejszych należałoby zaliczyć:

- brak form superwizyjnych dla nauczycieli i wychowawców pracujących z młodzieżą niedostosowaną społecznie (z takiej formy korzysta jedynie część psychologów i terapeutów zatrudnionych w placówkach);
- niewystarczająca ilość typowych zajęć warsztatowych i seminaryjnych podnoszących kompetencje zawodowe pracowników pedagogicznych;

- brak w niektórych ośrodkach czytelnych procedur postępowania w różnego rodzaju sytuacjach codziennych oraz w wydarzeniach nadzwyczajnych;
- brak wśród pracowników szerokiego dostępu do paneli dyskusyjnych oraz do innych form samokształceniowych.

Odpowiednio przygotowana kadra ośrodków stanowi bowiem w dalszym ciągu podstawowy element budowania sprawnie funkcjonującej placówki wychowawczej i socjoterapeutycznej. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na cechy osobowościowe takiego pedagoga, jego odpowiednie przygotowanie merytoryczne (akademickie, specjalistyczne i warsztatowe) oraz doświadczenie w pracy z młodzieżą niedostosowaną społecznie.

Czy ewaluacja prowadzona w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii może przynieść zakładany skutek i spełnić pokładane w niej na-

dzieje? Tak, ale tylko w przypadku, gdy nie będzie traktowana jako kolejna, niepotrzebna, wykonana od niechcenia kontrola. Jedynie miarodajny wynik kompleksowej oceny funkcjonowania ośrodka wyznaczy kierunki jego dalszego rozwoju.

Arkadiusz Kamiński

Adiunkt Zakładu Resocjalizacji Uniwersytetu Wrocławskiego, dyrektor Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Kaletach, wieloletni Prezes (obecnie Przewodniczący Rady Nadzorczej) Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Resocjalizacji.

Autor wielu publikacji z zakresu oddziaływań opiekuńczo-wychowawczych, terapeutycznych, edukacyjnych i resocjalizacyjnych.

Bibliografia, literatura uzupełniająca i podstawa prawna

Kamiński A., (2009), *Efektywność oddziaływań resocjalizacyjnych wobec podopiecznych placówek dla nieletnich*, [w:] Fidelus A. (red.), *W stronę readaptacji społecznej*, Piotrków Trybunalski: Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie. | Konopczyński M., (2010), *Metody twórczej resocjalizacji*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. | Minister Edukacji Narodowej, (2009), *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego* (Dz.U. 2009 r. nr 168, poz. 1324, z późn. zm.). | Minister Edukacji Narodowej, (2011), *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach* (Dz.U. nr 109, poz. 631). | Minister Edukacji Narodowej, (2012), *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli* (Dz.U. 2012, poz. 1196). | Minister Edukacji Narodowej, (2013a), *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczególnych zasad udzielania działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych* (Dz.U. 2013, poz. 199). | Minister Edukacji Narodowej, (2013b), *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych* (Dz.U. 2013, poz. 369). | Minister Edukacji Narodowej, (2013c), *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 zmieniające rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego* (Dz.U. 2013, poz. 560). | Pilich M., (2013), *Ustawa o systemie oświaty*. Komentarz, wyd. 5, Warszawa: Wolters Kluwer. | Sejm, (1991), *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz.U. 2004 nr 256, poz. 2572, z późn. zm.). | Wolan T., (2006), *Resocjalizacja, uwarunkowania, doświadczenia, projekty zmian*, Radom: Biuro Wydawnictw i Upowszechnień Kontrakt.